

Manifest. Opdateret.

...

Bourgeoisiet kan ikke eksistere uden uafslægt at revolutionere produktionsmidlerne og altså også produktionsforholdene, det vil igen sige samtlige sociale forhold. For alle tidligere industrielle klasser var det derimod den første eksistensbetingelse at beholde den gamle produktionsmåde uforandret. De stadige omvæltninger i produktionen, de uafbrudte rystelser af alle sociale tilstande, den evige usikkerhed og bevægelse udmærker bourgeoisiets tidsalder frem for alle andre. Alle faste, indgroede forhold med tilhørende ærværdige forestillinger og meninger bliver opløst, og de nye, der dannes, bliver forældede, inden de kan nå at stivne. Alt fast og solidt fordufter, alt helligt bliver klædt af, og menneskene bliver endelig tvunget til at se nøgternt på deres egen stilling i tilværelsen, på deres indbyrdes forhold.

Nødvendigheden af at skaffe stadig øget afsætning af produkterne jager bourgeoisiet ud over

hele jordkloden. Det tvinges til at skaffe sig indpas overalt, at slå sig ned overalt, at knytte forbindelser overalt.

Bourgeoisiet har ved at udnytte verdensmarkedet gjort produktionen og forbruget i alle lande kosmopolitisk. Til de reaktionæres store sorg har de slået den nationale grund bort under fødderne på industrien. De ældgamle nationale industrier er blevet tilintetgjort, og tilintetgørelsen fortsættes dag for dag. De bliver fortrængt af nye industrier, som det bliver et livsspørgsmål for alle civiliserede nationer at indføre, af industrier, der ikke mere forarbejder indenlandske råstoffer, men råstoffer fra de fjerneste egne, industrier, hvis fabrikater forbruges ikke alene i landet selv, men i alle verdensdele. I stedet for de gamle behov, der kunne tilfredsstilles af landets egen frembringelser, kommer der nye, som kræver produkter fra de fjerneste lande og himmelstrøg for at blive tilfredsstillet. I stedet for som tidligere at isolere sig og være sig selv nok, træder de forskellige områder og nationer ind i et alsidigt samkvem med hinanden, nationerne kommer til at stå i en alsidig afhængighed af hinanden. Og som det går med den materielle produktion, sådan går det også med den åndelige. De enkelte nationers åndelige frembringelser bliver fælleseje. Den nationale ensidighed og begrænsning bliver mere og mere

umulig, og af de mange nationale og lokale litteraturer opstår der en verdenslitteratur.

Bourgeoisiet river alle, selv de mest barbariske nationer, med ind i civilisationen ved den hurtige forbedring af alle produktionsmidler, ved det kolossale fremskridt med hensyn til samfærdselsmidlerne. De billige varepriser er det svære artilleri, som skyder alle kinesiske mure i grus, som er i stand til at overvinde selv det mest hårdnakkede fremmedhad hos barbarerne. Det tvinger alle nationer til at tilegne sig bourgeoisiets produktionsmåde, hvis de ikke vil gå til grunde; det tvinger dem til at indføre den såkaldte civilisation, d.v.s. at blive bourgeois'er. Kort sagt, bourgeoisiet skaber sig en verden i sit eget billede.

Bourgeoisiet har tvunget landet ind under byens herredømme. Det har skabt vældige byer, det har i høj grad øget bybefolkningen på landbefolkningens bekostning og derved draget en betydelig del af befolkningen bort fra det sløvende liv på landet. Ligesom det har gjort landet afhængig af byerne, sådan har det gjort de barbariske og halvbarbariske lande afhængige af de civiliserede, landbrugslandene af de kapitalistiske lande, Østen af Vesten.

Bourgeoisiet samler mere og mere produktionsmidlerne, ejendomsbesiddelsen og befolkningen, som før var splittet. Det har klumpet befolkningen sammen, centraliseret produktionsmidlerne og koncentreret ejendommen i hænderne på ganske få. Den nødvendige følge af dette var en politisk centralisation. Uafhængige, løst forbundne provinser, der havde forskellige interesser, love, regeringer og særlige toldgrænser, blev smeltet sammen til een nation med een regering, een lov, een national klasseinteresse, een toldgrænse.

Bourgeoisiet har i de knap hundrede år, det har været herskende klasse, skabt produktionskræfter, der i deres kolossale omfang overgår, hvad alle tidligere generationer tilsammen har frembragt. Undertvingelse af naturkræfterne, maskineri, anvendelse af kemien i industri og landbrug, dampskibsfart, jernbaner, telegrafi, opdyrkning af hele verdensdele, floder gjort sejlbare, hele befolkninger stampet frem af jorden - hvilket andet århundrede anede, at der slumrede sådanne produktionskræfter i det samfundsmæssige arbejdes skød.

Vi har altså set, at de produktions- og samfærdselsmidler, som var det grundlag, bourgeoisiet udviklede sig på, blev skabt i det feudale samfund. På et vist trin i disse produktions- og samfærds-

selsmidlers udvikling svarede de forhold, som det feudale samfunds produktion og vareudveksling foregik under, den feudale organisation af landbrug og manufaktur, kort sagt de feudale ejendomsforhold, ikke mere til de produktivkræfter, der allerede var udviklet. De hæmmede produktionen i stedet for at fremme den. De forvandlede sig til længer. De måtte sprænges, de blev sprængt. I stedet kom den fri konkurrence med den sociale og politiske forfatning, som passede for den, med bourgeoisiklassens økonomiske og politiske herredømme.

For vore øjne foregår en lignende bevægelse. De borgerlige produktions- og samfærdselsforhold, de borgerlige ejendomsforhold, det moderne borgerlige samfund, der har fremtryllet så vældige produktions- og samfærdselsmidler, ligner troldmanden, der ikke længere er i stand til at beherske de underjordiske magter, han har manet frem. I årtier har industriens og handelens historie kun været historien om de moderne produktivkræfters oprør mod de moderne produktionsforhold, mod de ejendomsforhold, som er en livsbetingelse for bourgeoisiet og dets herredømme. Det er tilstrækkeligt at nævne handelskriserne, som med mellemrum vender tilbage og mere og mere truende rokker ved hele det borgerlige samfunds eksistens. Under handels-

kriserne bliver en stor del ikke blot af de fremstillede produkter, men også af de tilvejebragte produktivkræfter regelmæssigt ødelagt. Hvad vi møder i kriserne er en social epidemi, som ville have forekommet alle tidligere epoker at være rent vanvid – den epidemi, der hedder overproduktion. Samfundet er nu pludselig dykket tilbage i en tilstand af forbigående barbari; det er som havde en hungersnød, en almindelig ødelæggelseskrig berøvet det alle midler til dets opretholdelse; industrien, handelen synes at være tilintetgjort, og hvorfor? Fordi det har for megen civilisation, for mange levnedsmidler, for megen industri, for megen handel. De produktivkræfter, der står til dets rådighed, tjener ikke mere til at fremme den borgerlige civilisation og de borgerlige ejendomsforhold; tværtimod, de er blevet for voldsomme til disse forhold, de hæmmes af dem; og så snart de overvinder denne hindring, bringer de hele det borgerlige samfund i uorden, så truer de de borgerlige ejendomsforholds eksistens. De borgerlige forhold er blevet for snævre til at kunne rumme den rigdom, de frembringer.

– Hvordan overvinder bourgeoisiet kriserne? På den ene side ved den nødtvungne tilintetgørelse af en masse produktivkræfter; på den anden side ved at erobre nye markeder og ved at udnytte de gamle grundigere. Altså hvordan? Ved at forbedre endnu mere omfattende og voldsomme kriser og

foringe midlerne til at undgå kriserne.

De våben, som bourgeoisiet brugte til at slå feudalismen ned med, vender sig nu mod bourgeoisiet selv. Men bourgeoisiet har ikke blot smedet de våben, der skal bringe det døden; det har også frembragt de mennesker, der skal føre disse våben - de moderne designere og kunstnere, designerne og kunstnerne. I samme grad som bourgeoisiet, d.v.s. kapitalen udvikler sig, i samme grad udvikler også den kreative klasse sig, den klasse, som består af de moderne designere og kunstnere, der kun lever, så længe de finder arbejde, og som kun finder arbejde, så længe deres arbejde øger kapitalen. Disse designere og kunstnere, som må sælge sig stykkevis, er en vare som enhver anden handelsartikel, og er derfor på samme måde underkastet alle konkurrencens omskiftelser, alle svingninger på markedet.

Designerne og kunstnernes arbejde har på grund af den udstrakte anvendelse af maskiner og på grund af arbejdsdelingen mistet al selvstændig karakter og har dermed tabt enhver tiltrækning for designeren og kunstneren. Han bliver et rent og skært tilbehør til maskinen, og der kræves kun det mest enkle, ensformige greb, som kan læres på et øjeblik. De omkostninger, designere og kunstneren forårsager, indskrænker sig derfor næsten

udelukkende til de livsfornødenheder, som er nødvendige til hans underhold og til videreførsel af hans race. Men prisen på en vare, altså også på arbejdet, er lig med dens produktionsomkostninger. I samme grad som arbejdet bliver mere utiltalende, synker altså lønnen. Ja, i samme grad som maskineriet øges og arbejdsdelingen tager til, vokser også arbejds mængden, enten det nu er ved at sætte arbejdstiden i vejret eller ved at kræve mere arbejde i en given tid, ved at sætte maskinens fart op o.s.v.

Den moderne industri har forvandlet den patriarkalske mesters lille værksted til den industrielle kapitalists store fabrik. Arbejdermasserne, som stuves sammen i fabrikken, bliver organiseret som soldater. Som menige industrisoldater bliver de stillet under opsigt af en hel stab af officerer og underofficerer. De er ikke blot bourgeoisi-klasse, bourgeoisi-statens trælle, men de underkues hver dag, hver time, af maskinen, af opsynsmanden og først og fremmest af den enkelte fabrikant selv. Jo mere åbent dette despoti proklamerer profit som sit formål, jo mere småligt, afskyeligt og oprørende virker det.

Jo mindre arbejdet kræver fagkundskab og legemlig styrke, d.v.s. jo mere den moderne industri udvikler sig, desto mere bliver mændene

fortrængt af kvinder og børn. Forskel i køn og alder har ikke mere social gyldighed for designer og kunstnerklassen. Designerne og kunstnerne er kun arbejdsredskaber, som efter alder og køn kræver forskellige omkostninger. Når endelig designeren og kunstneren er blevet udbyttet af fabrikanten og har fået sin arbejds løn udbetalt kontant, så falder de andre grupper af bourgeoisiet over ham, husejeren, købmanden, pantelåneren o.s.v.

De tidligere små middelstandsfolk, de små industridrivende, småhandlende og små rentenydere, håndværkerne og bønderne, alle disse klasser synker ned i den kreative klasse, dels fordi deres kapitaler ikke er tilstrækkelig til storindustriel virksomhed og må ligge under i konkurrencen med storkapitalisterne, dels fordi deres faguddannelse mister sin værdi ved de nye produktionsmåder. Den kreative klasse rekrutteres altså af alle befolkningsklasser.

Den kreative klasse gennemgår forskellige udviklingstrin. Dens kamp mod bourgeoisiet begynder med selve dets eksistens. I begyndelsen kæmper de enkelte designere og kunstnere, så designerne og kunstnerne på en fabrik, dernæst designerne og kunstnerne indenfor et fag på et bestemt sted mod den enkelte fabrikant, der direkte udbytter

dem. De retter deres angreb ikke blot mod de borgerlige produktionsforhold, de retter deres angreb mod produktionsmidlerne selv; de ødelægger de fremmede konkurrerende varer, de slår maskinerne i stykker, de stikker ild på fabrikkerne, de forsøger at vinde den stilling tilbage, som middelalderens designere og kunstnere havde.

På dette trin er designerne og kunstnerne en masse, som er spredt ud over hele landet og splittet af indbyrdes konkurrence. Hvor designerne og kunstnerne optræder i samlet masse, skyldes det endnu ikke deres egen selvstændige samling, men det er bourgeoisiet, der af hensyn til sine egne politiske mål er nødt til at sætte hele den kreative klasse i bevægelse og for en tid også er i stand til det. På dette trin kæmper den kreative klasse altså ikke mod sine fjender, men mod sine fjenders fjender, resterne af enevælden, godsejerne, de ikke-industrielle bourgeois'er og småborgerne. Hele den historiske bevægelse er altså samlet i hænderne på bourgeoisiet; enhver sejr, som vindes på denne måde, er en sejr for bourgeoisiet.

Men med industriens udvikling vokser den kreative klasse ikke blot i tal; den trænges sammen i større masser, dens kraft øges, og den føler denne kraft mere. De forskellige interesser og

livsvilkår indenfor den kreative klasse udlignes stadig mere, efterhånden som maskinerne mere og mere udvisker arbejdets forskellige art og næsten overalt trykker lønnen ned til samme lave niveau. Den voksende konkurrence indenfor bourgeoisiet og de handelskriser, der er følgen, gør, at designerne og kunsternes løn bliver mere og mere svingende; den ustandselige forbedring af maskinerne, der udvikler sig i stadigt stigende tempo, gør hele deres stilling i tilværelsen mere og mere usikker, sammenstødene mellem den enkelte designer og kunstner og den enkelte bourgeois får mere og mere karakter af et sammenstød mellem to klasser. Designerne og kunstnerne begynder at danne sammenslutninger mod bourgeois'erne; de finder sammen for at forsvare arbejdslønnen. De stifter selv varige sammenslutninger for at have proviant under lejlighedsvisse rebellioner. Enkelte steder bryder kampen ud i oprør.

Undertiden sejrer designerne og kunstnerne, men kun forbigående. Det egentlige resultat af deres kampe er ikke den umiddelbare sejr, men det, at designerne og kunsternes samling griber mere og mere om sig. Det fremmes ved de forbedrede samfærdselsmidler, som storindustrien skaber, og som bringer designerne og kunstnerne fra de forskellige egne i forbindelse med hinanden. Og

det er netop kun denne forbindelse, der er nødvendig, for at de mange lokale kampe, som overalt har samme karakter, kan centraliseres til en national kamp. Og den samling, som det varede århundreder at bringe i stand for middelalderens borgere, der kun havde deres primitive veje, den formår de moderne designere og kunstnere, der har jernbaner, at skabe på få år.

Denne organisering af designerne og kunstnerne som klasse og dermed som politisk parti bliver hvert øjeblik sprængt igen af designerne og kunstnernes indbyrdes konkurrence. Men den opstår altid på ny, stærkere, fastere, mægtigere. Den gennemtvinger, at enkelte af designerne og kunstnernes interesser bliver anerkendt i form af love, idet den benytter sig af, at bourgeoisiet står splittet. Et eksempel: loven om 10 timers arbejdsdagen i England.

Sammenstødene indenfor det gamle samfund fremmer overhovedet på mange måder den kreative klasses udviklingsproces. Bourgeoisiet befinder sig i en stadig kamp: først mod aristokratiet; senere mod de dele af bourgeoisiet selv, hvis interesser er kommet i modstrid med industriens fremskridt; hele tiden mod bourgeoisiet i alle andre lande. I alle disse kampe tvinges det til at appellere til den kreative klasse, til at benytte sig af dens hjælp og

på den måde trække den med ind i den politiske bevægelse. Bourgeoisiet tilfører altså selv den kreative klasse det, der udgør elementerne i dens egen dannelse, d.v.s. forsyner den med våben til bekæmpelse af bourgeoisiet selv.

Ved industriens fremtrængen bliver, som vi har set, store dele af den herskende klasse trykket ned i den kreative klasse eller trues i det mindste i deres eksistensbetingelser. Også de tilfører den kreative klasse en mængde dannelseselementer. Og endelig, i den periode, da klassekampen nærmer sig sin afgørelse, antager opløsningsprocessen indenfor den herskende klasse, indenfor hele det gamle samfund, en så voldsom, en så grell karakter, at en lille del af den herskende klasse udskiller sig fra den og slutter sig til den revolutionære klasse, den klasse, der holder fremtiden i sin hånd. Ligesom altså tidligere en del af adelen gik over til bourgeoisiet, sådan går nu en del af bourgeoisiet over til den kreative klasse, særlig en del af bourgeois-ideologerne, som har arbejdet sig frem til en teoretisk forståelse af hele den historiske bevægelse.

Af alle de klasser, som i dag står overfor bourgeoisiet, er det kun den kreative klasse, der er en virkelig revolutionær klasse. De andre klasser går tilbage og forsvinder, efterhånden som storindu-

strien trænger frem, men den kreative klasse er storindustriens alleregntligste produkt. Mellem-lagene, småfabrikanterne, de småhandlende, håndværkerne, bønderne, alle bekæmper de bourgeoisiet for at sikre deres eksistens som middelstand mod undergang. De er altså ikke revolutionære, men konservative. Ja, de er reaktionære, de søger at dreje historiens hjul tilbage. Hvis de endelig er revolutionære, så er de det med henblik på den overgang i den kreative klasses rækker, der forestår dem, så forsvarer de ikke deres nuværende, men deres fremtidige interesser, så forlader de deres eget standpunkt for at stille sig på den kreative klasses.